

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
КАФЕДРА ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ, ПРАВА
ТА ПОЛІТИКО-ПРАВОВИХ УЧЕНЬ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан юридичного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка проф. Бурдін В. М.

_____ 2022 р.
« ____ » _____

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПРАВОВІ ЦІННОСТІ ТА ЕТИЧНІ СТАНДАРТИ У ПРОФЕСІЙНІЙ
ДІЯЛЬНОСТІ ЮРИСТА**

спеціальність **081 «Право»**

галузь знань **08 «Право»**

другий (магістерський) рівень вищої освіти

обов'язкова дисципліна

юридичний факультет

Львів – 2022 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Правові цінності та етичні стандарти у професійній діяльності юриста» для студентів за спеціальністю 081 «Право», галуззю знань 08 «Право», другий (магістерський) рівень вищої освіти, 2022 р.

Розробники:

Бойко Ігор Йосипович – професор кафедри історії держави, права та політико-правових учень, доктор юридичних наук, професор.

Кольбенко Андрій Володимирович - доцент кафедри історії держави, права та політико-правових учень, кандидат юридичних наук, доцент.

Моряк-Протопопова Христина Миколаївна - доцентка кафедри історії держави, права та політико-правових учень, кандидатка юридичних наук, доцент.

Федушак-Паславська Ганна Михайлівна - доцентка кафедри історії держави, права та політико-правових учень, кандидатка юридичних наук, доцент.

Шевчук Ліліана Едуардівна - доцентка кафедри історії держави, права та політико-правових учень, кандидатка юридичних наук, доцент.

*Робочу програму обговорено та затверджено на засіданні кафедри
історії держави права та політико-правових учень*

Львівського національного університету імені Івана Франка

(Протокол від «30» серпня 2022 року № 2)

Завідувач кафедри

історії держави-права та політико-правових учень _____ д.ю.н. Бойко І. Й.

«30» серпня 2022 року

Ухвалено Вченою Радою юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка (спеціальність 081 «Право», галузь знань 08 «Право», другий (магістерський) рівень вищої освіти) Протокол № 2

«30» серпня 2022 р. Голова _____ проф. В.М. Бурдін

© Бойко І. Й., Кольбенко А. В., Моряк-Протопопова Х. М., Федушак-Паславська Г. М., Шевчук Л. Е., 2022 рік

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 3	Галузь знань 08 «Право»	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
Загальна кількість годин 90	Спеціальність 081 «Право»	1-й	1-й
		Семестр	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3	Другий (магістерський) рівень вищої освіти	1-й	1-й
		Лекції	
		16 год.	6
		Практичні	
		16 год.	6
		Самостійна робота	
		58 год.	78
		Вид контролю: іспит	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

для денної форми навчання – 1:1,8

для заочної форми навчання – 1:6,5

Мова навчання: українська

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу

Правові цінності та етичні стандарти є фундаментом правової поведінки, покладеної в основу професійної діяльності юриста в сучасній Українській демократичній державі. Повага до людської гідності, добросовісність, свобода, справедливість, рівність, демократія, правопорядок, законність, верховенство права, верховенство закону є ціннісними орієнтирами сучасного юриста та, водночас, нормативними вимогами для зайняття посад судді, прокурора, нотаріуса, здійснення адвокатської діяльності тощо. Сучасний розвиток українського суспільства вимагають від юристів високих професійних та моральних якостей. Основні засади професійної етики юристів України є узагальненням моральних стандартів поведінки, що базуються на визнаних загальнолюдських моральних цінностях і основних принципах професійної діяльності юристів, які конкретизуються кодексами етики, правилами поведінки та дисциплінарними статутами окремих професійних груп юристів і морально зобов'язують усіх юристів України дотримуватися їх при здійсненні своєї професійної діяльності. В своїй професійній діяльності юристи України керуються наступними основними принципами: служіння народу України; верховенства права; незалежності і підкорення лише закону; демократизму і гуманізму; пріоритету прав і основних свобод людини і громадянина; професіоналізму, компетентності і відданості справі; чесності і порядності; додержання присяги (там, де її прийняття передбачено). Професійна підготовка юриста в умовах сьогодення немислима без оволодіння глибокими знаннями щодо природи, сутності правових цінностей та етичних стандартів, правилами їх балансування у різних сферах професійної діяльності юриста. Тож метою курсу є формування у здобувачів вищої освіти здатності ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування, здатності розвивати та утверджувати етичні стандарти правничої діяльності, стандарти професійної незалежності та відповідальності правника та доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією.

Завданням курсу є оволодіння студентами таких компетентностей:

- Здатність застосовувати теоретичні знання та практичні навички щодо розуміння та використання фундаментальних національних та європейських правових цінностей в професійній діяльності юриста.
- Здатність утверджувати в професійній діяльності такі правові цінності як свободу, справедливість, рівність, демократію, правопорядок, законність, верховенство права, верховенство закону та ін. (судді, адвокати, прокурори, нотаріуси тощо), вирішувати питання про їх застосування у правозастосовній діяльності.
- Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального з'ясування змісту норм права, спираючись на правові цінності та керуючись етико-професійними стандартами діяльності юриста.
- Здатність бути чесним, справедливим у наданні правових послуг, дотриманням етико-професійних стандартів діяльності юриста зміцнювати престиж юридичної професії, підвищувати репутацію юристів, в яких би ланках правової системи України вони не працювали, підтримувати їх честь та гідність та в цілому підвищувати авторитет Української держави.
- Здатність розвивати та утверджувати етичні стандарти правничої діяльності, стандарти професійної незалежності та відповідальності правника.
- Здатність утверджувати етичні стандарти юридичної діяльності, стандарти професійної незалежності та здатність оцінювати факти професійної діяльності як із правової, так і з морально-етичної позиції, вміти застосовувати морально-етичні норми та правила поведінки у конкретних життєвих та службових ситуаціях.
- Набути вміння спілкуватись із колегами та із громадянами, у т. ч. з представниками різних соціальних груп, національностей, рас та релігійних конфесій, на основі правил професійної етики.
- Здатність давати морально-етичну оцінку проявам порушень норм професійної етики.
- Юристу належить кваліфіковано орієнтуватися в основних нормативно-правових актах у сфері загальнолюдської моралі та професійної етики.
- Сформувати у юриста здатність розвивати творчий потенціал, спрямований на досягнення успіху у професійній діяльності.
- Виробити навички самодисципліни щодо суворого дотримання загальнообов'язкових стандартів професійної етики.
- Володіти навиками оцінки своїх вчинків та вчинків оточуючих з позицій норм професійної етики та моралі; здатністю до поведінки у

колективі та з громадянами відповідно до норм професійного етикету; високим рівнем морального виховання та самовиховання, ділового спілкування керівників та підлеглих, міжособистісних відносин між колегами; можливістю аналізувати соціально значимі проблеми та процеси з позиції морально-етичних цінностей та норм.

- Здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією.
- Опираючись на набуті в процесі вивчення курсу знання про основні принципи, способи і процедури ухвалення рішень органами державної влади, особливо судово-правоохоронними органами України (Вищої ради правосуддя (щодо дисциплінарних проступків суддів), рішень Кваліфікаційної комісії прокурорів (щодо дисциплінарних проступків прокурорів), рішень Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури України (щодо дисциплінарних проступків адвокатів тощо), сформувані здатність виявляти складні правові проблеми, виважено і аргументовано дискутувати (як з фахівцями, так і нефахівцями) щодо різних шляхів їхнього вирішення та пропонувати власні обґрунтовані варіанти для їх розв'язання, визначати законні способи та форми прийняття рішень щодо морально-етичних проблем у професійній діяльності, буде здатний доносити ідеї, зміст проблем, аргументувати варіанти їх вирішення, давати юридичну та морально-етичну оцінку фактам порушень норм професійної етики; виробити вміння.
- Здатність юриста звітувати перед собою та іншою особою, суспільством, державою за результати своєї професійної діяльності й одержувати на підставі такої звітності від себе та від інших позитивні чи негативні оцінки (санкції) своєї професійної діяльності.
- Сформувані здатність юриста чітко дотримуватися професійних обов'язків, зокрема ставитися до інтересів своїх довірителів як до першочергових, але завжди, за умови дотримання своїх обов'язків перед судом та інтересами правосуддя, обов'язків діяти за законом і підтримувати етичні стандарти.
- Здатність юриста нести відповідальність за професійну діяльність: загальна відповідальність (юридична, моральна тощо) має непрофесійний характер і настає на загальних підставах, або пов'язаною з професійною діяльністю (дисциплінарна або кримінальна відповідальність є одним із видів юридичної відповідальності, до якої юрист притягується за певні правопорушення).

Результати навчання. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми для здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 “Право”, спеціальності 081 “Право” студенти повинні:

Знати:

- фундаментальні правові цінності західної правової традиції;
- вимоги до представників юридичних професій у країнах західної правової традиції; вимоги до представників юридичних професій на різних етапах розвитку української державності;
- основні принципи, способи і процедури ухвалення рішень у процесі професійної діяльності юриста;
- основні етичні категорії та їх місце у формуванні ціннісних орієнтацій професійної діяльності юриста;
- вимоги основних нормативно-правових актів у сфері моралі та етики;
- зміст та особливості етичних стандартів у професійній діяльності юриста;
- моральну специфіку здійснюваної професійної діяльності;
- сутність морально-професійних деформацій у службовій діяльності та шляхи їх подолання;
- особливості морально-етичних відносин у службовому колективі;
- Підстави юридичної відповідальності за порушення професійних обов’язків.

Уміти:

- виявляти цінності західної правової традиції у переліках вимог до представників різних юридичних професій в українському законодавстві і визначати відповідність власних професійних компетентностей та етичних характеристик відповідним вимогам;
- скласти власне професійне резюме
- виявляти правові проблеми і пропонувати аргументовані рішення для їх розв’язання;
- доносити ідеї, зміст проблем, аргументувати варіанти їх вирішення;
- оцінювати факти професійної діяльності як із правової, так і з морально-етичної позиції;
- застосовувати морально-етичні норми та правила поведінки у конкретних життєвих та службових ситуаціях;

- спілкуватись із колегами та із громадянами, у т. ч. з представниками різних соціальних груп, національностей, рас та релігійних конфесій, на основі правил професійної етики;
- давати морально-етичну оцінку проявам порушень норм професійної етики;
- ухвалювати рішення у складних ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливості практики їхнього застосування;
- визначати вид та ступінь юридичної відповідальності юриста у випадку неналежного виконання чи невиконання ним професійних обов'язків.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1.

Правові цінності в професійній діяльності юриста

ТЕМА 1. Характеристика загальних цінностей західної правової традиції.

Завданням цієї теми є доповнити, утвердити та закріпити у здобувачів магістерського рівня юридичної освіти цілісний світогляд правника, як такий, що ґрунтується на розумінні суспільної місії, цінностей та значення правничої професії для утвердження правових цінностей, зокрема верховенства права та інших у сучасному демократичному суспільстві.

Перелік питань: Поняття цінностей. Правові цінності та моральні цінності співвідношення. Поняття, сутність, ознаки правових цінностей. Універсалізм та релятивізм правових цінностей. Умовність класифікації чи ієрархії правових цінностей. Правові цінності і правова культура, правова свідомість, правові традиції. Формування базових правових цінностей західної правової традиції загалом і української зокрема. Правові цінності як орієнтири реформування правової системи України. Українські правові цінності: становлення, розвиток, утвердження. Українські правові цінності у контексті євроінтеграції України. Роль та значення правових цінностей в професійній діяльності юриста

ТЕМА 2. Формування основних вимог до представників юридичної професії у країнах західної правової традиції.

Завданням цієї теми є розвиток здатності майбутнього правника визначати і оцінювати відповідність своїх професійних компетентностей та етичних характеристик правовим цінностям, етичними стандартами, вимогам професійної незалежності та відповідальності правника, які сформувалися у країнах західної правової традиції, утвердилися, але водночас розвиваються і удосконалюються.

Перелік питань: Становлення, розвиток і утвердження основних професійних і морально-етичних вимог до представників правничих професій у країнах західної правової традиції. Основні вимоги до судді: діалектика формування і змістовні характеристики. Становлення та розвиток основних вимог до адвокатів. Професійні і моральні вимоги до нотаріусів: діалектика формування. Основні вимоги до представників інших правничих професій в країнах західної правової традиції. Становлення, розвиток і утвердження основних професійних і морально-етичних вимог до представників правничих професій в українському праві.

ТЕМА 3. Правові підстави та методи ухвалення справедливих та обґрунтованих рішень в процесі професійної діяльності правника.

Завданням цієї теми є розвиток здатності українського юриста базувати свою професійну діяльність на цінностях свободи, рівності, справедливості, верховенства права та ін., здатності ухвалювати усвідомлені та аргументовані рішення, спираючись на правові цінності та керуючись етико-професійними стандартами діяльності юриста.

Перелік питань: Принципи, способи і процедури ухвалення рішень судовими і правоохоронними органами країн західної правової традиції. Практика застосування вимог законності, обґрунтованості та вмотивованості судового рішення в Україні. Медіація як позасудовий засіб забезпечення справедливості у країнах західної правової традиції. Методи прийняття рішень у міжнародних організаціях.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2.

Професійна етика та академічна доброчесність

ТЕМА 4. Етичні стандарти в професійній діяльності юриста, їх зміст, завдання, оцінка.

Завданням цієї теми є формування у магістрів теоретичних знань про суть професійної етики юриста та здатності розв'язувати проблеми, що пов'язані з професійною деформацією юриста.

Перелік питань: зміст і завдання професійної етики юриста; соціальне призначення і моральний сенс юридичної професії; джерела формування культури особистості юриста; проблеми деформації моральної і професійної (правової) свідомості у юристів.

ТЕМА 5. Доброчесність як важлива морально-етична складова діяльності юриста.

Завданням цієї теми є формування у майбутнього юриста здатності дотримуватись доброчесності у професійній діяльності.

Перелік питань: доброчесність як принцип діяльності юриста, практика перевірки на доброчесність в судових і правоохоронних органах; доброчесність як принцип державної служби; доброчесність як принцип і стандарт етичної поведінки виконання професійних обов'язків юристами; доброчесність як вимога до самого конкурсу та кандидата – учасника конкурсу; юридизація доброчесності як етичного стандарту в юридичний обов'язок.

ТЕМА 6. Практика застосування етичних стандартів у професійній діяльності юриста.

Завданням цієї теми є формування у студентів навичок застосування етичних стандартів у професійній діяльності.

Перелік питань: етичні засади здійснення правосуддя; професійна етика адвокатів; професійна етика прокурора; професійна етика слідчого.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 3

Професійна відповідальність юриста

ТЕМА 7. Моральні, психологічні, політичні, професійні, етичні та інші основи роботи та відповідальності правників при виконанні ними державних та суспільно важливих місій.

Завданням цієї теми є формування здатності у студентів знань про професійні права та обов'язки правника та навичок розв'язувати професійні дилеми.

Перелік питань: система органів держави та роль правників при організації та виконанні конкретних місій органів держави; професійні обов'язки правника: загальна характеристика; професійні права правника: загальна характеристика; професійні дилеми та особистість правника.

ТЕМА 8. Основи професійної поведінки юриста та особливості відповідальності юристів у різних сферах публічного (законодавчої, виконавчої та судової влади) та приватного управління (господарської діяльності фізичних та юридичних осіб).

Завданням цієї теми є розвиток здатності у магістрів визначати особливості дисциплінарної відповідальності юристів в Україні та закордоном, з'ясування практики компетентних органів при вирішенні конкретних дисциплінарних справ.

Перелік питань: Особливості дисциплінарної відповідальності правників; аналіз рішень Вищої ради правосуддя (щодо дисциплінарних проступків суддів), рішень Кваліфікаційної комісії прокурорів (щодо дисциплінарних проступків прокурорів), рішень Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури України (щодо дисциплінарних проступків адвокатів); міжнародні стандарти професійної діяльності та відповідальності правника; комплексний аналіз адміністративних реформ України (2015-2021 років)

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	Кількість годин	
	Денна форма	Заочна форма

	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
Характеристика загальних цінностей західної правової традиції.	11	2	2			7	11					11
Формування основних вимог до представників юридичної професії у країнах західної правової традиції.	11	2	2			7	11	1	1			9
Правові підстави та методи ухвалення справедливих та обґрунтованих рішень в процесі професійної діяльності правника.	11	2	2			7	11	1	1			9
Етичні стандарти в професійній діяльності юриста, їх зміст, завдання,	11	2	2			7	11					11

оцінка.												
Доброчесність як важлива морально-етична складова діяльності юриста.	11	2	2			7	11	1	1			9
Практика застосування етичних стандартів у професійній діяльності юриста.	11	2	2			7	11	1	1			9
Моральні, психологічні, політичні, професійні, етичні та інші основи роботи та відповідальності правників при виконанні ними державних та суспільно важливих місій.	11	2	2			7	11	1	1			9
Основи професійної поведінки юриста та особливості відповідальності юристів у різних сферах публічного (законодавчої,	13	2	2			9	13	1	1			11

виконавчої та судової влади) та приватного управління (господарської діяльності фізичних та юридичних осіб).												
Разом	90	16	16			58	90	6	6			78

Лекційний курс (денна - 16 год., заочна – 6 год.)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна)	Кількість годин (заочна)
1	Характеристика загальних цінностей західної правової традиції.	2	
2	Формування основних вимог до представників юридичної професії у країнах західної правової традиції.	2	1
3	Правові підстави та методи ухвалення справедливих та обґрунтованих рішень в процесі професійної діяльності правника.	2	1
4	Етичні стандарти в професійній діяльності юриста, їх зміст, завдання, оцінка.	2	
5	Доброчесність як важлива морально-етична складова діяльності юриста.	2	1
6	Практика застосування етичних стандартів у професійній діяльності юриста.	2	1
7	Моральні, психологічні, політичні,	2	1

	професійні, етичні та інші основи роботи та відповідальності правників при виконанні ними державних та суспільно важливих місій.		
8	Основи професійної поведінки юриста та особливості відповідальності юристів у різних сферах публічного (законодавчої, виконавчої та судової влади) та приватного управління (господарської діяльності фізичних та юридичних осіб).	2	1
	Разом	16	6

Практичні заняття (денна - 16 год., заочна – 8 год.)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна)	Кількість годин (заочна)
1	Формування та утвердження правових цінностей.	2	
2	Діалектика формування основних професійних та моральних вимог до правників: європейський досвід та українське право.	2	1
3	Правові підстави та методи ухвалення справедливих та обґрунтованих рішень в процесі професійної діяльності правника	2	1
4	Етичні стандарти в професійній діяльності юриста, їх зміст, завдання, оцінка.	2	
5	Доброчесність як важлива морально-етична складова діяльності юриста.	2	1

6	Практика застосування етичних стандартів у професійній діяльності юриста.	2	1
7	Моральні, психологічні, політичні, професійні, етичні та інші основи роботи та відповідальності правників при виконанні ними державних та суспільно важливих місій.	2	1
8	Основи професійної поведінки юриста та особливості відповідальності юристів у різних сферах публічного (законодавчої, виконавчої та судової влади) та приватного управління (господарської діяльності фізичних та юридичних осіб).	2	1
	Разом	16	6

Самостійна робота (денна - 58 год., заочна – 70 год.)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна)	Кількість годин (заочна)
1	<p>Написання есе по змістовному модулю №1. Перелік тем додається.</p> <p>Становлення і розвиток верховенства права як базової правової цінності західної правової традиції.</p> <p>Становлення розвитку та утвердження поваги до людської гідності як правової цінності.</p> <p>Права і свободи людини як фундаментальна правова цінність західної правової традиції: історико-правовий аналіз</p> <p>Природні права людини: становлення в політико-правових концепціях та утвердження в праві.</p> <p>Правові цінності західної правової традиції в українській</p>	20	20

	<p>політико-правовій думці та їх утвердження в праві. (на вибір - повага до людської гідності, природні права людини, свобода, демократія, рівність, верховенство права, справедливість тощо</p> <p>Українські правові цінності в контексті євроінтеграції.</p> <p>Правові цінності - орієнтири реформування правової системи України.</p> <p>Юридичні професії та вимоги до їх представників у країнах західної правової традиції періоду давнини.</p> <p>Юридичні професії та вимоги до їх представників у країнах західної правової традиції періоду середньовіччя.</p> <p>Юридичні професії та вимоги до їх представників у країнах західної правової традиції періоду нового часу.</p> <p>Юридичні професії та вимоги до їх представників у країнах західної правової традиції періоду новітнього часу.</p> <p>Основні вимоги до судді в українському праві: історія, сучасність, майбутнє.</p> <p>Основні вимоги до адвоката в українському праві: історія, сучасність, майбутнє.</p> <p>Основні вимоги до нотаріуса в українському праві: історія, сучасність, майбутнє.</p> <p>Роль аксіологічної компоненти при реалізації судового розсуду(дискреції) в Україні.</p> <p>Межі судового розсуду(дискреції) у правових системах західної правової традиції.</p> <p>Процедура ухвалення рішень судами США.</p> <p>Порядок прийняття рішень Радою Безпеки ООН про заходи для підтримання і поновлення міжнародного миру.</p>		
2	<p>Вирішення практичних кейсів з обґрунтуванням, аргументацією варіантів вирішення .</p>	20	20
3.	<p>Розгляд та вивчення питань</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості судової практики: моральна та правова характеристика. 2. Етикет судового засідання. 3. Моральний зміст вироку. 4. Морально-етична характеристика взаємовідносин суб'єктів судового процесу. 	18	38

<p>5. Моральна культура захисника.</p> <p>6. Етика захисту на попередньому слідстві.</p> <p>7. Судова етика адвоката.</p> <p>8. Етичні межі захисту.</p> <p>9. Прокуратура як правоохоронний орган.</p> <p>10. Кодекс професійної етики та поведінки працівників прокуратури: основні морально-етичні принципи та настанови.</p> <p>11. Морально-правові основи слідчої діяльності.</p> <p>12. Єдність законності і моралі в роботі слідчого.</p> <p>13. Слідчий – потерпілий: етика взаємин.</p> <p>14. Етика позаслужбової поведінки слідчого.</p>		
Разом	58	78

5. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Знання та навички студентів, отримані при засвоєнні навчальної дисципліни «Правові цінності та етичні стандарти у професійній діяльності юриста», оцінюється за накопичувальною системою.

1) поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної аналітичної роботи. Його інструментами є усне опитування, розв'язування практичних кейсів і письмові роботи, , обговорення актуальних проблем

2) підсумковий контроль проводиться з метою оцінювання системності набутих у процесі вивчення навчальної дисципліни знань і здійснюється у формі письмового семестрового екзамену.

Форми поточного контролю включають: оцінювання виконання домашніх самостійних завдань та ессе виконаних студентам.

Студент може отримати максимально 50 балів за усні відповіді або виконання інших завдань на практичних заняттях.

Усна відповідь на практичному занятті та виконання аудиторних письмових робіт не передбачає можливості користування конспектом лекцій, підручником, навчальним посібником чи іншими допоміжними засобами. Під час усної відповіді в аудиторії допускається лише користування планом практичного заняття, запропонованим лектором та текстом закону. Порушення цього принципу тягне за собою виставлення студентові (студентці) за відповідний вид роботи незадовільної оцінки.

Черговість опитування студентів визначає викладач; опитування з ініціативи (за власним бажанням) студента (студентки) не допускається.

У разі проведення практичного заняття у формі відео конференції обов'язковою умовою зарахування відповіді є увімкнена відеокамера студента (студентки).

Виконання аудиторної письмової роботи не передбачає можливості користування конспектом лекцій, підручником, навчальним посібником чи іншими допоміжними засобами. Застосування електронних записників, мобільних телефонів, смартфонів, смарт-годинників і т.п. – не допускається. У разі порушення зазначених правил, контрольна робота вилучається і вважається виконаною на нуль балів.

Неготовність до заняття або незадовільна відповідь також підлягають відповідній оцінці і студенту виставляється «0» балів. Студент повинен перездати незадовільну оцінку і отримати позитивну оцінку, яка враховується під час визначення середнього балу поточної успішності. Не перескладена заборгованість тягне виставлення за іспит оцінки «0» FX.

Формою підсумкового контролю знань та навичок студентів по дисципліні є екзамен, на якому результати їх навчальної роботи оцінюються за весь період вивчення дисципліни за 50 – бальною шкалою. Екзамен – письмовий і триває без перерви не більш як 80 хв. Додаткове опитування студента (студентки) (усне чи письмове) після екзамену – не передбачене. Дата, час та місце екзамену визначається адміністрацією університету. З метою забезпечення належних умов для складання 15 екзамену групу може бути поділено екзаменатором на декілька підгруп та розведено в часі. Розташування студентів в аудиторії на час написання екзаменаційної роботи визначає викладач, виходячи з потреби мінімізувати можливості користування допоміжними матеріалами та

взаємного консультування студентів. Студент (студентка), що запізнився (запізнилася) на екзамен, виконує екзаменаційну роботу в межах часу, що залишився до його завершення для всієї групи.

Під час виконання екзаменаційної роботи забороняється користування конспектами лекцій, підручниками, навчальними посібниками, заготованими заздалегідь формулами чи відповідями та іншими допоміжними (паперовими, електронними, аудіо тощо) носіями інформації. Застосування електронних записників, мобільних телефонів, смартфонів, смарт-годинників тощо – не допускається. У разі порушення зазначених правил, екзаменаційна робота вилучається та оцінюється у нуль балів.

Студент (студентка) під час екзамену не має права отримувати (чи надавати) підказки або консультації від (чи на користь) інших студентів. В разі виявлення такого порушення студентам, що брали участь у взаємному консультуванні виставляється нуль балів за екзаменаційну роботу, а сама робота – вилучається. Неподача (невчасна подача) студентом (студенткою) екзаменаційної роботи після завершення екзамену викладачеві є підставою вважати її виконаною на нуль балів.

6. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЩО ПРИСВОЮЄТЬСЯ СТУДЕНТАМ

Розподіл балів, які отримують студенти для екзамену

Поточна успішність	Іспит	Сума
T1-T8	T1-T8	
50	50	100

Шкала оцінювання: Університету , національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Визначення	Екзаменаційна оцінка за національною шкалою
90-100	A	Відмінно	Відмінно

81-89	<i>B</i>	<i>Дуже добре</i>	<i>Добре</i>
71-80	<i>C</i>	<i>Добре</i>	
61-70	<i>D</i>	<i>Задовільно</i>	<i>Задовільно</i>
51-60	<i>E</i>	<i>Достатньо</i>	
0-50	<i>FX</i>	<i>Незадовільно</i>	<i>Незадовільно (дозволене перекладання)</i>
	<i>F</i>		<i>Незадовільно (перекладання недозволене у визначених випадках можливе повторне прослуховування курсу)</i>

90-100 балів (відмінно) - виставляється студенту, який дав повну і правильну відповідь на всі питання, що базуються на знанні нормативно-правових актів, судової практики та спеціальної літератури. Прояви уміння застосування набутих знань до конкретних суспільно-економічних ситуацій та здібності аналізу джерел вивчення даного курсу.

81-89 балів (дуже добре) - виставляється студенту, який дав не цілком повну але правильну відповідь на всі питання, що базуються на знанні предмету.

71-80 балів (добре) - виставляється студенту, який дав повну і правильну відповідь, але не на всі питання, або відповідь не базується на всіх складових джерелах вивчення. Тобто знав нормативно-правовий акт та судову практику але не знав інформації, що міститься у спеціальній літературі, чи інформації, яка міститься у інших джерелах. Однак у підсумку його відповідь повинна базуватись не менше ніж на двох базових джерелах.

61-70 балів (задовільно) - виставляється студенту, який не дав вичерпної детальної відповіді на питання контрольних завдань і яка базується тільки на одному із рекомендованих джерел вивчення матеріалу.

51-60 балів (достатньо) - виставляється студенту, який не дав вичерпної (достатньої) відповіді на питання контрольних завдань та не може назвати джерела інформації навчальної дисципліни.

0-50 балів (незадовільно) - виставляється студентові, який виявив значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, незнайомий з основною юридичною літературою з дисципліни.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бангалорські принципи (ООН, 2006)
2. Бандурка О.М. Професійна етика працівників органів внутрішніх справ: підруч. Для вищ. закл. освіти МВС України / О. М. Бандурка; МВС України, Національний ун-т внутрішніх справ. – Х.: Вид-во НУВС, 2001. – 219 с.
3. Бандурка О. М. Юридична деонтологія: підруч. для вищ. закл. освіти МВС України / О. М. Бандурка, О. Ф. Скакун; Національний ун-т внутрішніх справ. – Х.: Видавництво Національного університету внутрішніх справ, 2002. – 336 с.
4. Бевзюк І. М. Професійна комунікативна компетентність майбутнього прокурора: навч. посіб. / І. М. Бевзюк, Л. М. Ширяєва; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К.: Правова єдність: Алерта, 2014. – 223 с.
5. Бернхем Вільям. Вступ до права та правової системи США: Пер.з англ.. — К. : Україна, 1999. — 554 с.
6. Бігун В. С. Чи потрібно перевіряти чесність і порядність майбутнього правника? (Американський досвід: теорія і практика) // Юрид. журнал. — 2003. — № 6. — С. 132—135.
7. Бігун В. С. Юридична професія та освіта. Досвід США у порівняльній перспективі. - К.: Юстініан, 2006. - 272 с.
8. Бігун В. Доброчесність і правосуддя. (Філософія. Теорія. Практика.). Київ: Інтерсервіс, 2021, 500 с.
9. Біленчук П. Д. Правова деонтологія : підручник для вузів / П. Д. Біленчук, С. С. Сливка; ред. П. Д. Біленчук; Академія праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. – К.: АТІКА, 1999. – 319 с.
10. Бордоська декларація (РЄ, 2009)
11. Бралатан В. П. Професійна етика: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. /В. П. Бралатан, Л. В. Гуцаленко, Н. Г. Здирко; Вінниц. держ. аграр. ун-т. – К.: Центр учбової л-ри, 2011. – 251 с.
12. Висновок Консультативної ради європейських суддів про запобігання корупції серед суддів (РЄ, 2018)
13. Грищук О.В. Людська гідність у праві: філософські проблеми. – К.: Атіка, 2007. – 432 с.
14. Гусарєв С. Д, Тихомиров О. Д. Юридична деонтологія (Основи юридичної діяльності): Навч. посіб. — К.: Знання, 2005. — 655с. .

15. Гутаріна К. В. Роль правника в демократичному суспільстві: Правила професійної етики адвоката в США та Україні // Адвокат. — 1999. — № 3. — С. 31—32.
16. Деонтологічний кодекс / Кодекс правил здійснення адвокатської діяльності адвокатів Європейського співтовариства, прийнятий делегацією 12 країн-учасниць у Страсбурзі в жовтні 1988 р.
17. Договір про Європейський Союз (консолідована версія) //EUR-Lex - 12012M/TXT - EN - EUR-Lex (europa.eu)
18. Європейська Хартія про статус суддів (з Пояснювальною запискою до Хартії) (РЄ, 1998)
19. Заява Пленуму Верховного Суду щодо неухильного утвердження авторитету правосуддя (2020).
20. ЗУ «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05.07. 2013
21. ЗУ «Про прокуратуру» від 14.10.2014
22. ЗУ «Про виконавче провадження» від 02.06. 2016
23. ЗУ «Про Вищу раду правосуддя» від 21.12.2016
24. ЗУ «Про нотаріат» від 02.09. 1993.
25. ЗУ «Про судоустрій та статус суддів» від 07.07. 2010
26. Індикатори визначення невідповідності суддів (кандидатів на посаду судді) критеріям доброчесності та професійної етики (ГРД, 2019)..
27. Кодекс суддівської етики (2013)
28. Керівні положення Громадської ради міжнародних експертів щодо проведення оцінки доброчесності, знань та практичних навичок кандидатів на посади суддів Вищого антикорупційного суду (ГРМЕ, 2018)
29. Кодекс етики працівників Національного антикорупційного бюро України <https://nabu.gov.ua/kodeks-etyky-pracivnykiv-nacionalnogo-antykorupciynogo-byuro-ukrayiny>
30. Кодекс професійної етики та поведінки прокурорів від 27.04.2017
31. Кодекс суддівської етики від 22.02.2013
32. Конституція України від 28.06.1996.
33. Костромов О. В. Адвокатська етика та професійна відповідальність у США // Держава і право: Щоріч. наук. пр. мол. вчен. — К., 1997. — Вип. 1. — С. 75—80.
34. Лєко Б. А. Юридична етика: навчальний посібник / Б. А. Лєко. — Чернівці: Книги –ХХІ, 2008. – 280 с.
35. Лозовой В. О., Петришин О. В. Професійна етика юриста / НЮАУ ім. Я. Мудрого. — Харків : Право, 2004. — 176 с.
36. Мєліхова Ю.А. Морально-професійна культура судді: історія і сучасність: монографія / Ю. А. Мєліхова; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – Харків, Право, 2015. – 217 с.
37. Парасюк В. М. Професійна етика слідчого органів внутрішніх справ: навч. посібник / В. М. Парасюк; Львівський ін-т внутрішніх справ при Національній академії внутрішніх справ України. – Л.: [б.в.], 2004. – 68 с.

38. Подкопаєв С. В. Дисциплінарна відповідальність суддів: сутність, механізм реалізації. — 2.вид., випр. і доп. — Х. : ВД «ІНЖЕК», 2005. — 216 с.
39. Положення «Про порядок та методологію кваліфікаційного оцінювання, показники відповідності критеріям кваліфікаційного оцінювання та засоби їх встановлення» (ВККС, 2016) .
40. Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України (зі змінами і доповненнями). Правила професійної етики нотаріусів України / М-во юстиції України. – Офіц. вид. – К.: Українська правова інформація, 2013. – 95 с.
41. Правила адвокатської етики.
42. Правила поведінки працівника суду та Коментар [Текст] / Держ. суд. адмін. України, Рада суддів України; [підгот.: О. Булка та ін.]. - К.: [б. в.], 2010. - 39 с.
43. Професійна етика та культура поведінки працівника органів внутрішніх справ України: метод. посіб. для працівників ОВС / В. Л. Ортинський [та ін.]; Львівський держ. ун-т внутрішніх справ. – Л.: ЛьвДУВС, 2009. – 128 с.
44. Професійна етика юриста: підручник / [В. С. Бліхар та ін.; за ред. проф. В. С. Бліхара]; Львів. держ. ун-т внутр. справ. - Львів; Хмельницький: Хмельниц. ун-т упр. та права, 2016. - 357 с.
45. Рассел Б. Історія західної філософії/Пер. з англ. Ю.Лісняка, П.Тарашука. -К.:Основи, 1995. - 759 с.;
46. Резолюція «Професійна етика правосуддя» (2018).
47. Рішення кваліфікаційно-дисциплінарних органів.
48. «Справи Білла Клінтона» - Про відповідальність правника в США // Юр. журнал. — 2003. — № 9. — С. 134—136 (поч.); Відповідальність Клінтона як політика і правника // Юр. журнал. — 2003. — № 10. — С. 134—136 (зав.).
49. Стандарти незалежності юридической професии международной ассоциации юристов / Приняти на конференції МАЮ в сентябрі 1990 г. в г. Нью-Йорке.
50. Старосольський В. Принцип більшості /Пер. з нім. К.Поліщука; автор проекту і упорядник М.Петрів. - Львів:Вид-во “Літопис”, 2018. - 312 с.;
51. Типові норми професійної поведінки правників / Американська правнича фундація. Центр професійної відповідальності; Програма «Правова ініціатива у Центральній і Східній Європі». — К., 1995. — 80 с.
52. Хавронюк М. І. Дисциплінарні правопорушення і дисциплінарна відповідальність: Навч. пос. — К. : Атіка, 2003. — 240 с.
53. Філософські засади та особливості римського права як основи європейської доктрини праворозуміння//Римське право крізь призму

традиції і судової практики : монографія / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. – Харків : ЕКУС, 2022. – 512 с.

54. American Bar Association. Model rules of professional conduct and Code of judicial conduct. [Chicago] : Center for Professional Responsibility, American Bar Association, 1989. — xvi, 157 p.

55. Chambliss E. Symposium Case Studies in Legal Ethics: Professional Responsibility: Lawyers, A Case Study // Fordham Law Review. — 2000. — № 69.

56. Code of Recommended Standards for Bar "Examinem // Comprehensive Guide to Bar Admission Requirements 2002 / E. Moeser, M.F. Comeille. NCBE, ABA SLEAB, 2002.

57.

58. Codes of professional Tresponabiity / ed. by R. A. Gorlin.: Bureau of National Affairs, 1990. — xv, 555 p.

59. Crystal Nathan M. Developing a Philosophy of Lawyering // Notre Dame Journal of Law, Ethics & Public Policy. — 2000. — P. 75—101.

60. Cunningham M. A. The Professional Image Standard: An Untold Standard of Admission to the Bar // Tulane Law Review. — 1992. — № 66. — P. 1015—1043.

61. Dershowitz Alan. Letters to a young lawyer. — New York: Basic Books, 2001. — xviii, 206 p.

62. Foundations of the law and ethics of lawyering / [edited] by George M. Cohen, Susan P. Koniak. — New York, N.Y. : Foundation Press [St. Paul, Minn.], 2004 — xi, 479 p. (Правнича бібліотека КМА: 34:174(73) С68)

63. [Harold J. Berman, Law and Revolution: The Formation of the Western Legal Tradition \(valpo.edu\)](http://valpo.edu)

64. Harris D.I., Boyle M.O. Law of the European Convention on Human Rights. - London, Dublin, Edinburg, 1995

65. Kelly J.M. Historia zachodniej teorii prawa. -Krakow: Wydawnictwo WAM, 2006. - 494 s.

66. McChrystal K. Michael. A Structural Analysis of the Good Moral Character Requirement for Bar Admission // Notre Dame Law Review. — 1984. — № 60. — P. 67—101.

67. Menkel-Meadow Carre. Private Lives and Professional Responsibilities? The Relationship of Personal Morality to Lawyering and Professional Ethics // Pace Law Review. — 2001. — № 21. — P. 365—392.

68. Mick R. E. The Federal Prosecutors Ethics Act: Solution or Revolution? // Iowa Law Review. — 2001. — № 86.

69. Rhode Deborah L. Moral Character as a Professional Credential // Yale Law Journal. — 1985. — № 94. — P. 493—603.

70. Rhode Deborah L. Moral Character: The Personal and the Political // Loyola Univ. of Chicago Law Journal. — 1988. — № 20.

8. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Вища рада правосуддя

<https://hcj.gov.ua/>

Національна асоціація адвокатів України

<https://unba.org.ua/>

Офіс генерального прокурора

<https://www.gp.gov.ua/ua/index.html>

Міністерство юстиції України

<http://www.minjust.gov.ua>

Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти

<https://naqa.gov.ua/>

Верховна рада України

<https://www.rada.gov.ua/>

Верховний Суд

<http://www.supreme.court.gov.ua>

Кабінет Міністрів України

<http://www.kmu.gov.ua>

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Загальні цінності, правові цінності, цінності права - поняття та співвідношення.
2. Правові цінності і правова культура, правові традиції, правова свідомість.
3. Поняття, сутність та ознаки правових цінностей.
4. Формування і утвердження базових правових цінностей західної традиції права.
5. Класифікація та ієрархія правових цінностей: умовність процесу.
6. Універсалізм та релятивізм правових цінностей західної правової традиції.
7. Правові цінності як орієнтири реформування правової системи України.
8. Українські правові цінності: становлення, розвиток, утвердження.
9. Українські правові цінності у контексті євроінтеграції України.
10. Роль та значення правових цінностей в професійній діяльності юриста.
11. Формування основних вимог до представників юридичної професії у країнах західної правової традиції: загальна характеристика.
12. Формування основних вимог до представників юридичної професії у країнах західної правової традиції: вимоги до судді.
13. Формування основних вимог до представників юридичної професії у країнах західної правової традиції: вимоги до адвоката.
14. Формування основних вимог до представників юридичної професії у країнах західної правової традиції: вимоги до нотаріуса.
15. Правові підстави та методи ухвалення справедливих і обґрунтованих рішень в процесі професійної діяльності правника.
16. Принцип консенсусу як одностайне прийняття рішення. Процес узгодження волі сторін.
17. Протистояння загальної цілі та індивідуального інтересу. Компроміс як результат взаємних поступок сторін.
18. Медіація як позасудовий засіб забезпечення справедливості.
19. Види більшості. Відносна більшість, проста(абсолютна) більшість, кваліфікована більшість.
20. Вимоги законності, обґрунтованості та вмотивованості судового рішення в Україні. Межі судового розсуду (дискреції).
21. Перспективи запозичення українською правовою системою досвіду прийняття рішень у судах англійської системи правосуддя.
22. Методи прийняття справедливих рішень у міжнародних організаціях (одностайний, мажоритарний, консенсусний, метод “зважених” голосів).
23. Юридична професія і професійна відповідальність правника.
24. Відповідальність як філософське, соціальне та юридичне поняття
25. Поняття та види (типологія) професійної відповідальності правника
26. Проблема праворозуміння в зв'язку з роллю правника у сучасному суспільстві
27. Професійні обов'язки та права правника. Принципи юридичної професії.
28. Професійні обов'язки правника: загальна характеристика
29. Професіоналізм як професійний обов'язок правника
30. Професійні права та особливості діяльності правника

31. Принципи юридичної професії та уявлення і поведінка юриста.
32. Професійні дилеми та особистість правника
33. Етичні дилеми юриста
34. Приватне і професійне життя правника в контексті професійної відповідальності
35. Особистість правника
36. Дисциплінарна відповідальність і провадження щодо правника.
37. Дисциплінарна відповідальність правника: загальна характеристика
38. Дисциплінарне провадження і дисциплінарний проступок
39. Санкції та наслідки дисциплінарної відповідальності
40. Проблемні питання дисциплінарної відповідальності правника
41. Міжнародні стандарти професійної діяльності і відповідальності правника.
42. Дисциплінарна відповідальність правника в Україні та за кордоном.
43. Удосконалення рівня професійної відповідальності правника в Україні.